

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

18:de årg. 1922.

Nr 4. April.

Pris 25 öre.

FOLKOMRÖSTNING.

Demokrati är ett begrepp, om vars omfång och betydelse man visserligen kan tvista i civiliserade stater. Men dess existens är ett faktum. Inte ens önskvärdenheten av ett mer eller mindre demokratiskt statsskick bestrider man. I varje fall inte utan att förklara det för undantagsfall och under förevändning att vilja åstadkomma en mycket större och finare demokrati.

Vad menar man då med demokrati? Majoritetens bestämmanderätt, allmän rösträtt. Men även en minoritet kan med skäl göra anspråk på att få sina krav beaktade. Är den stor och förstår den att ge sig till känna får den också vanligen denna rätt erkänd. Men när inträder skyldigheten för den att lojalt böja sig för majoriteten? Och när är rösträtten allmän? Inte förrän 1921 blev det i praktiken erkänt hos oss, att en rösträtt, som begränsats till mindre än hälften av landets myndiga invånare, inte kunde kallas allmän. Och ännu står en del av nationens vuxna medborgare utan inflytande på landets styrelse. Är det demokrati, att jag vart fjärde år röstar på en representant, vars ståndpunkt i vissa frågor jag då tror mig känna, men

Vårlandskap.

som sedan i skydd av en hemlig omröstning kan representera mig på ett sätt, som jag långt ifrån önskar, utan att jag har möjlighet att återkalla min röst? Och är en verklig demokrati överhuvudtaget möjlig i ett samhälle så fyllt av kampen för dagligt bröd att det stora flertalet får överlämna ledningen åt ett fåtal, på vilkas ömdöme och hederlighet man sen får lita? Om det är en form av demokrati,

hos riksdagens majoritet för att kunna sitta kvar, och vid lika och allmän rösträtt.

Den andra vägen, som leder till ett ökat inflytande för folket på landets styrelse, skulle man kunna kalla den omedelbara demokratins väg. Den har tagit sig uttryck i folkomröstningar och folkinitiativ. Folkomröstningen, referendum som den kallas i Schweiz, är av gammalt ursprung, fast den i

så är det säkert inte den mest idealiska och kan inte betraktas som slutgiltig. Men de vägar som lett fram till detta relativt fria statsskick kunna väl föra oss vidare. Vilka äro då dessa? Den ena, den man vanligen tänker på, när man talar om demokratins segergång, är den som leder från den absoluta furstemaktens och godtyckets starka fäste över krossade börd-, ständs- och penningprivilegier fram till allas lika rätt inför lagen och allas lika rätt att delta genom representanter i landets styrelse. Folket får sina rättigheter bekräftade, deras representation erövrar den ena efter den andra av de befogenheter fursten utövat, tills man är framme vid den moderna parlamentarismen, där regeringen måste ha stöd

många stater helt nyligen inympats i författning och samhällsliv och i andra ännu saknas. Man skulle kanske kunna leda dess upphov tillbaka till fortidens folkförsamlingar, där man överlade och beslöt, och där menigheten med vapengny gav sin vilja tillkänna. Säkert är att man sedan gammalt i Schweiz samlats till folkomröstningar i alla viktiga angelägenheter. I vissa kantoner samlas de röstägande en gång om året och utöva t. o. m. själva den lagstiftande makten, under det att representationen huvudsakligen har till uppgift att övervaka regeringen. Detta blir möjligt på grund av de korta avstånden i delstaterna. Även i förbundsstatens författning spelar referendum en stor roll, då de flesta lagar, såväl grundlagar som andra, måste eller på begäran av ett visst antal medborgare eller kantoner kunna underställas folkomröstning. Man kallar det förra obligatoriskt och det senare fakultativt referendum.

I Amerikas Förenta Stater med dess kalvinistiska från politiskt förtryck flydda nybyggare blev folkomröstningen det naturliga sättet att avgöra gemensamma angelägenheter och har sedan dess kommit till flitig användning. Rousseaus läror beredde marken i Frankrike för demokratisk lagstiftning. Det suveräna folket kan blott representeras genom sig själv, lärde han. Det vet visserligen nu vad det vill, men inte vad det kommer att vilja i framtiden. Den franska revolutionens kortlivade radikala författningar bekräftades alla genom folkomröstning. Gång på gång kom metoden sedan till användning ända tills den av Napoleon III så missbrukades, att den avskaffades, och alla försök, som sedan dess gjorts att återinföra den, ha misslyckats. Australiens olika stater och förbundsstaten, Tyskland, Österrike, Danmark, Tjeckoslovakien och Estland ha alla infört folkomröstningen i sina moderna författningar.

I Norge kom den till användning vid unionskrisen och 1919 i förbudsfrågan utan att vara grundlagsfäst, och hos oss har årets riksdag stadfäst en grundlagsändring, som bereder plats för det slag av referendum, som är rådgivande, det konsultativa. Detta äger rum före lagförslagens behandling i riksdagen. Den vanligaste formen har annars varit den bekräftande, decisiva, som består däri, att en redan av riksdagen antagen lag ej blir gällande förrän en folkomröstning genom ja eller nej uttalat sig därom. Folket får härigenom makt att direkt ingripa i lagstiftningen, om denna makt också kan sägas vara inskränkt till ett veto. En tredje form, folkinitiativet, förekommer då ett visst antal av landets röstberättigade medborgare har rätt att väcka lagförslag, som antingen behandlas och antagas av riksdagen med eller utan folkomröstning eller antagas direkt genom

folkomröstning. Så ha i Amerika lagar tillkommit utan representationens medverkan.

Denna skillnad mellan konsultativt och bekräftande referendum har man skäl att lägga märke till nu, då frågan om en konsultativ folkomröstning rörande förbudslag framförts av nykterhetsvänner i riksdagen. Förbudsfrågan har utretts av en kommitté, som 1920 kom med två förslag. Det ena gick ut på en bekräftande folkomröstning efter av riksdagen antagen förbudslag. Om $\frac{3}{5}$ av de röstande uttalade sig för en sådan lag, skulle den efter en viss tid träda i kraft. Det andra förslaget gällde en konsultativ omröstning före lagens behandling i riksdagen, av vilken riksdagen alltså vore obunden. Det är detta senare förslag, som motionen nu gäller. Dr Bratt, som i nykterhetskommittén reserverat sig,* anser att ett förbud, som genomdrivits mot en majoritet av männen, inte kommer att kunna upprätthållas utan måste leda till lagbrott och missaktning för lagen. Med kristidens hembränningserfarenheter i minnet kan också en förbudsvän inte annat än erkänna, att dessa farhågor måste på allvar tagas upp till behandling. Man har föreslagit, att om en konsultativ omröstning kommer till stånd, den ordnas så, att den ger riksdagen så ingående upplysningar som möjligt om stämningen för förbud och möjligheten att upprätthålla ett sådant. Ett förslag att skilja på mäns och kvinnors röster (fördelningen mellan land och stad och olika åldersgrupper) har avvisats i den ovan nämnda motionen och har alla utsikter att mötas av opposition från kvinnohåll.

Om det gällde att i en bekräftande omröstning, där avgörandet beror på omröstningen och där en viss majoritet sättes som villkor, väga kvinnornas röster på ett annat sätt än männens, måste man i demokratiens namn stämpla ett sådant försök som en kränkning av den lika rätten. Är det däremot frågan om en rent konsultativ undersökning för att inhämta upplysningar, kan väl inte den mest misstänksamme finna något ont i ett sådant särskiljande. Frågan blir onekligen mer komplicerad när man tänker på det moment av avgörande, som ligger i även den konsultativa omröstningen. Rättsligt och formellt är riksdagen ju obunden och tänker den låta folkomröstningen spela denna roll av även i realiteten enbart rådgivande och själv taga hela ansvaret, bör man väl kunna finna någon form för lagförslaget, som gör att det varken nu eller i framtiden kan anses innebära något tummande på den lika medborgarrätten. Att driva eller locka kvinnorna att i demonstrationssyfte

* Ivan Bratt: Varför vi icke böra gå förbudsvägen. Alb. Bonnier 1920.

avhålla sig från röstning i en fråga, som berör dem så nära, är säkert ett missgrepp.

Men varför skall överhuvud en omröstning behövas? Varför duger inte den vanliga vägen för genomförande av en lag? Fördelen av referendum i en sådan fråga som denna är den ovan berörda, att den ger riksdagen en tillförlitlig upplysning om folkviljan. När man hittills i en ömtålig och viktig fråga varit mån om att få stöd hos väljarna, har man inte haft någon annan utväg än riksdagsupplösning och nyval, en utväg som inte kan anlitas alltför ofta. Inte heller är det lämpligt eller möjligt att riksdagsmannavalen företagas uteslutande från synpunkten av en enda fråga t. ex. förbud eller icke. Isynnerhet för avgörande av sådana frågor som skära genom partibandet, är folkomröstningen en smidigare metod. Man kan isolera denna fråga och därigenom hindra den att inverka på valen. Religionsundervisningen och kyrkans skiljande från staten äro exempel på frågor av detta slag, som på olika håll varit föremål för omröstning. En mycket vanlig användning av det bekräftande referendat är vid grundlagsändringar, en annan vid tvister mellan kamrarna, där vi ha den gemensamma voteringsringen för att slita tvisten. Det har vidare visat sig användbart för att klara upp en trasslig politisk situation, där man ville undvika nya val. I allmänhet kan man säga, att folkomröstningen åstadkommer ett närmande mellan folket och riksdagen och kan bliva ett medel till att öka deltagandet i det politiska livet.

Eva Wigforss.

Morgonbris majnummer

kommer att bliva särdeles omväxlande, innehållsrikt och lättläst samt försett med goda konstnärliga reproduktioner och andra intressanta illustrationer. Utmärkta pennor ha lovat sin medverkan.

Dessutom blir numret 16-sidigt och således större än vanligt men priset som förut 25 öre.

Rekvirera omedelbart förhöjd upplaga till Morgonbris expedition.

Sprid Morgonbris Majnummer vid alla demonstrationer och möten.

Kom ihåg att spridning av Morgonbris hjälper oss få kvinnorna intresserade för vår rörelse.

Arbete åt tuberkulösa konvalescenter.

I första och andra kammaren har väckts motion av Gust. Wahl och Agda Östlund med begäran om

att riksdagen i skrivelse till kungl. maj:t måtte anhålla om utredning angående de åtgärder, som kunna vidtagas för beredande av lämpligt arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kan föranleda.

I motionen åberopas flera uttalanden av läkare på tuberkulossjukvårdens område, samtliga understrykande behovet av att sanatorievården kompletteras av konvalescenthem eller kolonier, där den som återvunnit hälsa och krafter skulle under en tids vistelse dels kunna återupptaga arbete i sitt yrke eller få tillfälle lära sig ett nytt lämpligt arbete, dels under tiden söka genom lämplig förmedling erhålla sådant hos arbetsgivare.

Det är i allmänhet en tid av stora bekymmer för den förbättrade sjuke vid utträdet från sanatoriet, att under ovissa förhållanden söka sin utkomst och söka bibehålla sin förbättrade hälsa, och ofta blir den tvärs övergången till full arbetstid i olämpligt arbete av ödesdiger verkan för den sjuke, och ett snart återvändande till sanatoriet nödvändigt.

Andra kammarens andra tillfälliga utskott, som haft att förbereda ärendet, hade yrkat avslag på motionen på grund av att det kommit till utskottets kännedom, att Nationalföreningen för tuberkulos under senaste åren företagit en liknande utredning, som är i det närmaste färdig och ansåg att denna borde användas, men genom hela utskottsutlåtandet talar förståelse och intresse för själva saken.

Utskottet säger:

”Det i förevarande motion avhandlade ämnet är enligt utskottets mening av den vikt och beskaffenhet, att det måste anses vara förtjänt av statsmakternas synnerliga beaktande. Såsom i motionen påpekas och i läkarkretsar vid skilda tillfällen framhållits, har erfarenheten redan länge givit vid handen, att den i vårt land så storslaget anlagda och med så stora kostnader bedrivna verksamheten för tuberkulossjukdomens bekämpande icke givit, eller rättare sagt, icke förmått — efter enbart de linjer efter vilka denna verksamhet hittills bedrivits — giva de resultat, som önskvärt varit. Orsakerna härtill ha flerfaldiga gånger från sakkunnigt håll blivit berörda och skola i detta samband ej närmare utvecklas. Utskottet vill endast i korthet betona, att den här åsyftade bristen väsentligen

framträder däri, att de från sanatorier-na utskrivna patienterna i de flesta fall, vilket givetvis särskilt gäller de mindre bemedlade, sakna möjligheter att på lämpligt sätt fullfölja sin rekongvalescens, varför de genom att omedelbart återgå till sina tidigare förvärvsarbeten av olika slag lätteligen ådraga sig recidiv av sin sjukdom. Följden blir förnyad sanatorievistelse med betydligt minskade utsikter till räddning. Felet ligger naturligtvis ej i sanatorievården i och för sig, det ligger däri, att sanatorievården är otillräcklig. Den kan visserligen så till vida fylla sin uppgift, att den åstadkommer förbättring, där sådan över huvud är möjlig, men den kan ej i önskvärd grad trygga förbättringens framtida bestånd. Önskemålet är därför, att sanatorievården utvidgas, eller rättare sagt, kompletteras med sådana anordningar, varigenom de utskrivna patienterna erhålla möjlighet att efter för deras tillstånd avpassade förhållanden sysselsätta sig med lämpligt arbete för att, i den mån det låter sig göra, så småningom förbereda återgången till ordinär verksamhet. Endast därigenom kan sanatorievistelsen väntas medföra den nytta som avses. Skall vår sanatorieorganisation kunna bli verkligt effektiv och på rätta sättet fylla sin uppgift, synes inrättandet av dylika kompletterande anordningar, som nyss antytts, vara en oundgänglig förutsättning. Att här sålunda föreligger ett stort och betydelsefullt spörsmål, som oavvisligen tränger till sin lösning, och att denna lösning ej utan ingripande från det allmännas sida kan ernås, är enligt utskottets mening uppenbart.”

Och slutligen säger utskottet i sin motivering:

”Under uttalande av sin förvisning att den utredning, som från Nationalföreningen är att förvänta, skall vinna beaktande av vederbörande myndigheter och så fort förhållandena medgiva föranleda förslag från kungl. maj:ts sida,

I andra kammaren, där motionen först behandlades, anförde Agda Östlund följande:

”Det kunde vara betänkligt att söka tala för en motion, å vilken ett enhälligt utskott — i vilket jag för övrigt har förmånen att vara ledamot — yrkat att den måtte till ”ingen åtgärd föranleda”.

”Detta korta kalla ”till ingen åtgärd” skulle ju lätt kunna tänkas avsett att avklippa varje möjlighet att ens våga hoppas på någon framgång för i motionen uttalade önskemål. Men som var och en, som läser betänkandet, själv kan se, finns inte en rad i det hela, som tyder på att utskottet funnit saken för obetydlig eller oberättigad, utan tvärtom möter förståelse och sympati för motionens syfte.

Efter en del citat ur utskottets här återgivna motivering fortsatte tal:

”Detta säger tydligt nog, att det uteslutande varit formella skäl som gjort att detta avslagsyrkande kommit.

De motiv, som utskottet åberopar och för vilka jag ansåg mig böra böja mig, är ju att Nationalföreningen mot tuberkulos under senaste år företagit en dylik utredning och att densamma snart vore färdig — de motiven kunna ju också leda till den tanken, att motionärerna bort känna till detta — men om så inte var fallet, så visste vi dock, att såväl Nationalföreningen som inom intresserade läkarekretsar och bland de sjuka man under många år sysslat med detta spörsmål. Det är omkring 10 år sedan de av d:r Berglund i motionen refererade uttalandena gjordes, och vi motionärer i första och andra kammaren äro fullt övertygade om, att det inte bör skjutas på denna sak längre. Ju längre det dröjer, innan sanatorievården kompletteras med dessa konvalescenthem — ju fler människor förgås.

Men då alltid penningfrågan blir avgörande för realiserandet av planen, vore staten den rätta initiativtagaren.

Hur aktuell denna fråga är t. ex. inom läkarekretsar fick jag ett nytt bevis för häromdagen genom ett yttrande av föreståndaren för Stockholms stads tub.-byrå, d:r Kjellin. Han sade nämligen: ”Om jag hade haft pengar, skulle jag för länge sedan på egen risk ställt i gång med en sådan arbetskoloni.” Men så har också denne läkare sitt arbete på tub.-byrån uteslutande bland de mindre bemedlade.

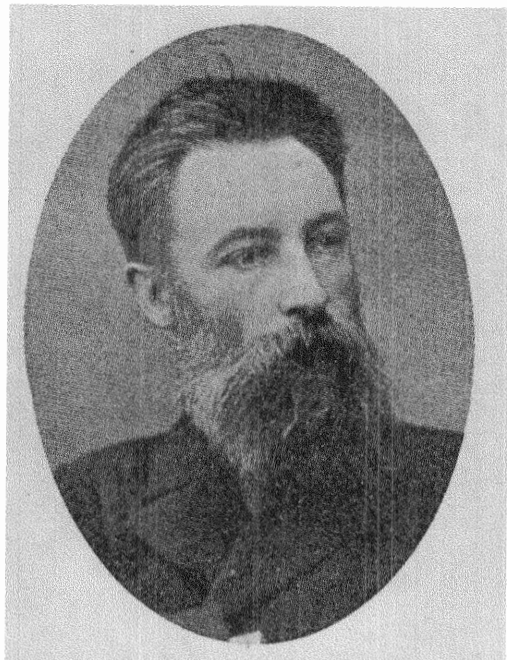
Och samma nyss citerade läkare har haft sikte på en sak till, som visserligen inte är omnämnd i motionen, men mycket värdefull. Det är att i och med upprättande av här omtalade arbetskolonier skulle ungdom, som åtnjutit sjukvård, kunna få tillfälle till utbildning i lämpligt yrke, vilket nu ofta inte blir fallet.

Det har så många gånger uttalats tvivel om nyttan av sanatorievården och dock står den sjukens hela för att inte säga sista — hopp dit. Men om den vårdade inte kan behålla den hälsa han återvunnit eller åtminstone förbättrat under vistelsen på sanatoriet, så är det ofta beroende på de omständigheter som möta vid återvändandet till vardagsförhållandena: oftast brist på arbete och därmed brist på allt.

Det är, som någon sade till mig härom dagen: ”De få sörja för mycket.”

Detta är sanningen i all sin bitterhet.

Att jag emellertid i utskottet icke reserverade mig beror icke på att jag på något sätt ändrat mening angående själva saken. Men då vi fingo detta meddelande, att Nationalföreningens utredning var i det närmaste färdig, ansåg jag att ha vi väntat i 10 år på detta, så kunna vi emellertid vänta ett par månader till och ansåg att man därmed möjligen kan inom så mycket kortare tid för-

August Palm.

Den 14 mars slutade August Palm sina dagar. I arbetarerörelsens historia kommer han att minnas som den förste socialistiske banbrytaren i vårt land.

V.

vänta ett förslag från kungl. maj:t, än om vi ännu ett par tre år skulle vänta på en ny utredning.

Jag skall inte säga mer om själva saken, men den starka motiveringen till de motioner, som väckts i denna fråga, är grundad på mångårig erfarenhet och övertygelse "att snar hjälp är dubbel hjälp".

Ingen, som kommit något i beröring med tuberkulossjukvården, torde kunna stå likgiltig eller tveksam inför den påtagliga uppgiften att snarast möjligt bringa denna fråga till lösning, och om de synpunkter, som tala för åtgärder i motionens syfte, har utskottet varit fullt enigt.

När jag nu begärde ordet i denna fråga, så var det inte för att tala för utskottets yrkande, men jag har velat begagna detta tillfälle att å deras vägnar, som motionen avser att skydda, rikta den varmaste vädjan till regeringen att när nu Nationalföreningens utredning föreligger färdig, ta sig an denna sak och, för att än en gång citera utskottet, "så fort förhållandena medgiva, ett förslag i motionens syfte må vara att emotse".

Riksdagen följde utskottets förslag.

Kommissionärer!

Det har inrapporterats till oss att vid flera av de stora agitationsmöten, som nu hållits för spridande av upplysning bland kvinnorna om vårt arbete, har t i d n i n g e n M o r g o n b r i s s a k n a t s. Vi måste brännmärka detta som en oförlätlig slöhet av kommissionärerna. Kom ihåg att Morgonbris skall finnas vid alla möten!

Inför den praktiska tillämpningen av kvinnornas jämlikhet med männen.

När kvinnorna här i Sverge, såsom ett resultat av den världsomstörtning som i och med kriget ägde rum, tillerkändes samma medborgarrättigheter som männen hälsades detta med den största glädje och tillfredsställelse av alla tänkande kvinnor. De sågo häri gryningen till en ny tid, till en tid uppbyggd på rättrådighet och människovärde. Penningens, så väl som den fysiska styrkans herradöme hade ramlat i spillror och m ä n n i s k o r n a, individerna hade övertagit makten.

Myndighetsåldern, med sina för varje individ medföljande plikter, att, så att säga taga sitt öde i egna händer, togs på allvar av kvinnorna, detta bevisar deras procentuellt ganska stora deltagande i 1921 års riksdagsval. De visade sin politiska mognad även däri, att de ingenstädes bedrevo någon propaganda för eventuella särintressen utan de arbetade lojalt tillsammans med männen inom de olika partierna och de gjorde inga fordringar på någon större könsrepresentation i riksdagen. De sprungo alltså inte iväg, som omogna barn och bara begärde för egen räkning vare sig det ena eller det andra utan de voro vidsynta nog att se uteslutande på hela folkets bästa. Det första steget framåt mot ett blivande folkvalde var taget och taget med värdighet.

Det andra steget togs i riksdagen den 25 januari. Då antogs nämligen det vilande grundlagsförslaget om den konsultativa folkomröstningen. Visserligen ger inte detta slag av referendum folket självt den direkta makten, men otvivelaktigt den indirekta. Vissa betydelsefulla frågor kunna nu indirekt läggas i folkets egna händer. Detta måste vara av ett oskattbart och ansvarskännande värde för ett målmedvetet folk.

Att de reaktionära elementen in i det sista skulle motsätta sig även denna reform var ju givet. Vad herr Lindman yttrade i andra kammaren vid lagfrågans antagande kan jag inte underlåta att i detta sammanhang citera, när det kastar ett blixtljus över den principiella innebörden av folkomröstningen som sådan, samt högers och vänsterns olika syn härpå. Han säger:

"Jag anser, att folkrepresentanternas ställning, sådan den är inskriven i våra grundlagar, icke får försvagas, icke får förminska, utan att den skall upprätthållas, och att folkets ombud i riksdagen äro de första, som böra se till att den icke blir försvagad. Efter detta kommer icke svenska folket längre att kunna sägas representeras av riksdagen, då det tillkommit ett annat moment, folkomröstningen, som kommer att försvaga representanternas ställning. I föl uttalades av herr Branting, den nuvarande statsminis-

tern, att det alltid skulle komma "att kvarstå ett behov av en representation, som kan mer odelat sätta sig in i mängden av viktiga detaljfrågor, men", fortsatte han, "en del stora principiella frågor kunna och böra överlämnas åt folket självt till direkt avgörande". Den, som uttalade detta, måste följaktligen ha den uppfattningen att folkomröstning kommer att äga rum i en del stora principiella frågor, och han måste vidare ha den meningen, att riksdagen, sådan den hittills har varit, icke skall ha den betydelse och den ställning för framtiden, som den nu har enligt den svenska grundlagen."

Så långt herr Lindman.

Som framgår av ovanstående anser man, att den nu beslutade folkomröstningen är ännu ett betydelsefullt steg fram emot ett verkligt folkvalde. För oss kvinnor var detta ett nytt glädjement, när det utsträckte våra möjligheter i att ytterligare influera på samhällsförhållandena, ännu ett steg. Och vi äro förvisso en herr Branting tacksamma för hans hävdande av de rent mänskliga principerna vid folkomröstningsinstitutets genomförande. Men, nu gå vi över till en konkret behandling av dessa principer.

Vid årets riksdag föreligger till snar behandling en motion om att vi för första gången skulle använda oss av den nyss genomförda folkomröstningen för att på så sätt avgöra frågan om rusdryckernas vara eller icke vara. Förvisso äro alla ense om att denna fråga länge nog utgjort ett tvistefråge både inom partierna och vid valen och att det därför är tid på att fortast möjligt få den avkopplad. Men av allt att döma tycks det inte gå att enligt folkomröstningens principer avgöra denna fråga. Den meningen tycks nämligen ganska allmänt göra sig gällande, att man, vid en eventuell omröstning bör skilja på männens och kvinnornas röster för att få reda på vilka önskemål m ä n n e n ha därvidlag. Det är alltså inte nu längre frågan om att det skall vara folket, som skall avgöra härutinnan. Folket blir följaktligen när vi stå inför den praktiska tillämpningen av folkomröstningen reducerat till männen.

Innebär inte detta en inkonsekvens och en motsägelse i teori och praktik?

Äro männen verkligen redo att på den kära "nubbens" altare offra sina nyss hävdade mänskliga principer? Saken blir inte smakligare genom de motiv man förebär härför. Frågan angår ju huvudsakligen männen, menar man, när kvinnorna inte supat och då en eventuell förbudslag skulle upprätthållas av männen, vågar man inte basera ett förbud på kvinnoröster. Ävenså menar man, att ett dylikt särskiljande av rösterna inte alls skulle kunna inkräkta på kvinnornas mänskliga rät-

tigheter eller värde, alldenstund omröstningsresultatet inte var utav bestämmande utan endast av upplysande art.

(I realiteten innebär detta emellertid att, om än kvinnorna i överväldigande majoritet uttala sig för ett rusdrycksförbud, kan ingen hänsyn härtill tagas, om det blir en majoritet emot ibland männen.) Det må nu vara hur som helst med tvistigheterna i förbudsfrågan, men enligt mitt förmenande få vi kvinnor inte se på omröstningen bara ur den synpunkten. Den kommer först i andra hand. Den viktigaste är ovillkorligen den principiella innebörden i folkomröstningen, och det är därför vi inte kunna gå med på, att i någon som helst fråga, det må vara den eller den, bli placerade i en särställning gentemot männen. Om vi nu äntligen hava fått samma medborgarrätt som männen och om vi ha samma skyldigheter i samhället som de, då kunna vi inte ge avkall på att också få samma medinflytande i samhällsfrågornas avgörande, som de. Är inte detta alldeles naturligt?

Vore det inte också absurt, att människovärdet, som man erkänt i princip, med en gång skulle kunna bortelimineras i praktiken. Förvisso vore det ett slag i ansiktet på alla Sverges kvinnor, utan partiskillnad, om männen genomdrevo en dylik bestämmelse. Härigenom finge vi ett prejudikat som för framtiden kunde få de mest oberäkneliga följder, ty om de inte anse oss ha omdömesgillhet, sakkunskap eller inflytande nog i denna fråga kommer förvisso förhållandet att bli detsamma i alla andra, som kunna bli föremål för omröstning. "Kvinnorna bedöma allting ur känslsynpunkt", heter det ju alltid och därför kunna de inte tillmätas samma sakliga omdömesförmåga som männen. Mänskliga känslor äro alltså värdelösa!

Ja, men då stå vi ju här återigen med den könsfråga, som vi trodde nyss vara löst. Man vill ha bort klasskillnaden och man tar bort alla streck ifråga om medborgarrätten men så inför man könsstreck istället.

Det är säkerligen ett, psykologiskt sett, illa valt ögonblick av männen att komma med ett dylikt förslag då vi nätt och jämt hunnit få vårt människovärde konstaterat. Hur trodde vi inte och hur gladde vi oss inte åt att det äntligen var slut på den särställning som ju kvinnorna i alla tider stått uti. Friborenhetens timma hade till sist slagit även för oss och vi kände oss, som om vi hade kommit ut i solljuset, ut i den friska luften efter seklers fångenskap. Slavoket hade avlyftats och vi kände oss starkare inför livets vedermoder. Hur mycket lättare skulle det inte bli att fostra söner, sedan de inte längre med berättigad överlägsenhet kunde förringa vår auktoritet med t. ex. ett: "Mor har ingenting att säga

till om, mor är bara en kvinna!". Vilket härligt ögonblick hade inte uppnåtts i den mänskliga evolutionen! Kvinnan inte längre till bara för mannens skull, kvinnan inte längre mindrevärdig utan jämbördig med honom. Vilka oanade perspektiv av samarbete för hela släktets bästa öppnades inte därigenom.

Om männen kunde försätta sig i kvinnornas ställe, så skulle de kunna förstå våra känslor härvidlag, men eftersom de aldrig varit i samma beroende ställning kunna de väl inte förstå oss. Jo, de förut fattiga och medborgarrättslösa borde kunna det. Ha även de männe glömt hur det känns, att blint behöva föga sig efter andras bestämmelser? Det är några av dessa tankar som männen borde begrunda innan de nu gå åstad och stifta nya särdrag för kvinnorna.

Och det märkvärdiga inträffar, att Sverges män finge den tvivelaktiga äran av att vara de enda män i världen, som ställde kvinnorna i en särställning vid en folkomröstning. Inte i något land eller i någon av de genom omröstning avgjorda frågorna, har man kommit på den genialiska idén att skilja könen åt, detta inte ens i en bestämmande omröstning. Och dock har så typiska känslorfrågor, som religionsproblem varit föremål för omröstningar. Om referenduminstitutet skall fylla sin tillämnade uppgift bör det naturligtvis baseras på landets röstberättigade individer i samma utsträckning som i fråga om representantval. Detta nu angående folkomröstningens principiella innebörd, som jag, vilket framgår av det föregående, anser vara huvudsaken härvidlag.

Om man sedan i den här speciella frågan anser sig behöva en stor majoritet av jaröstande för att ett eventuellt rusdrycksförbud skall kunna upprätthållas blir en helt annan sak.

Detta inkräktar inte på principerna utan blir en lämplighetsfråga. Nykterhetsvännerna gå nog gärna med på att basera sitt förbud på en viss procents majoritet av män och kvinnor tillsammans, ehuruval även detta vore olikt andra länder. Norge t. ex. nöjde sig med att inhämta röstsiffrorna för och emot och ansåg den demokratiska principen om den enkla majoriteten nog för ett ståndpunkttagande i saken. Och om kvinnornas röster ändå inte skola tillmätas något värde är det ju obehövt att de överhuvudtaget komma med i en omröstning. Då man anser att det bara är en människens fråga och då det är deras mening man vill inhämta är det ju meningslöst med en omröstning bland kvinnorna. Låt då helt enkelt kvinnorna stanna hemma. De bleve ju endast en onödigt dyrbar last i båten. Som sagt, är referendum-

Agda Östlund

blev den första kvinnliga riksdagsledamot som yttrade sig i riksdagen. Hennes "jungfrutal" blev även mycket uppmärksammat och alla förmena att det verkligen kändes som en historisk tilldragelse. I kammaren inträffade även det icke så alldeles vanliga, att det var så tyst medan hon talade, att man kunnat höra en knappål falla. Talet gällde den motion om arbete för tuberkulösa konvalescenter, som av henne väckts i andra kammaren, och hon klarade det på ett utmärkt sätt. Det var sakligt och klart och därtill kom det en underton av verklig känsla för deras svårigheter, vars talan hon förde, vilket gav orden en sådan värme, som det kanske endast är förunnat en kvinna att kunna göra utan att verka sentimental och därför gör ett så djupt intryck. I denna stund ha nästan alla kvinnliga ledamöter hållit sina "jungfrutal" och till dess tidningen kommer i press och till sina läsare, så hör det kanske till det alldagliga att även kvinnorna yttra sig i riksdagen. Den tragiken är det just som en månadstidning kan få uppleva. V.

frågan en principfråga som angår alla Sverges kvinnor oavsett förbudsfrågan.

För min del skulle jag känna mig ha svikit kvinnornas sak om jag inte förfäktade dessa synpunkter i riksdagen. Det är därför som jag skulle önska att åtminstone alla våra klubbar ville ta ståndpunkt i frågan. Det har förut avvisats förslag om, att vid de allmänna valen skilja på mäns och kvinnors röster. Jag hoppas att ett liknande förslag skall avvisas även nu.

Men jag ber er att behandla referendumfrågan fullt skild ifrån förbudsfrågan.

Stockholm i mars.

Nelly Thüring.

Gustav Vigeland.

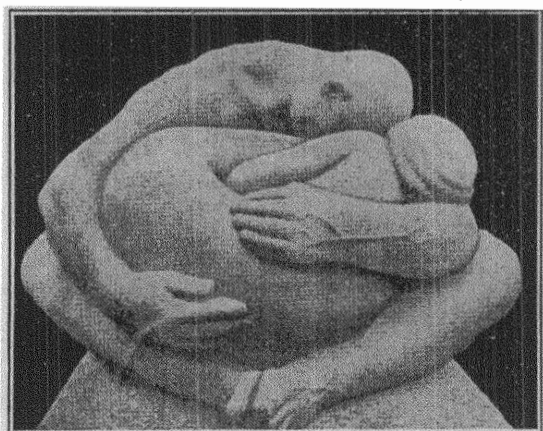
Det är naturligtvis omöjligt att på ett par spalter ens tillnärmelsevis kunna ge en bild av denna egendomliga konstnär, som jag i några få ord vill beteckna som det tjugonde århundradets största stenhuggare. Ty bild-

Gustav Vigeland.

Teckning av bildhuggaren Tho. Agdestein.

huggare i ordets egentliga mening är Gustav Vigeland icke. Han saknar också den viktigaste, och jag hade så när sagt mest elementära betingelsen som sådan, nämligen linjen eller om man så vill rytmen. Skulle hans gigantiska, i hög grad gammalegyptiskt präglade och mycket primitiva konst, betraktas som skulptur, komme den att betyda en beklaglig tillbakagång. Genom sin stora förkärlek för helhetsverkan på bekostnad av uttrycket, sin strävan efter det dekorativa, om också delvis det monumentala, har hans brutala i stort sett själlösa konst övermåttan lätt att bli arkitektur. Denna individualitetslöshet, varpå t. ex. Reinhardts regi är ett slående bevis, och som för övrigt under senare tid på ett hotande sätt har gjort sig gällande,

Gustav Vigeland: Grupp i granit till fontänen.

men som man hoppas att kunna få betrakta endast som en övergång, får sitt mest typiska exempel i Vigelands fontän. Fontänen, som är antagen och för övrigt redan inköpt av Kristiania stad och som har sysselsatt Vigeland sedan 1902 men på långt när ännu ej är färdig, är hans livs huvudsakliga verk. - Till att börja med hade han tänkt att utföra den i mycket anspråklösa dimensioner, men efterhand arbetet fortskred tillförde han nya grupper och nu kommer den väsentligen att bestå av en stor bronskål, 6 m. i diameter, buren av 6 giganter i brons, 3 m. höga. Omkring denna mittgrupp skall så anbringas 20 bassänger av mindre dimensioner (1 m. i diameter) gjorda av trädgrupper i brons, var och en utsmyckade med figurer av män, kvinnor och barn, symboliserande livets olika åldrar. Socklarna till dessa trädskola sammänbindas med reliefer av brons och det hela vila på en plattform av mosaik, kring vilken skall vara en balustrad av granit, utstyrd med gigantiska figurer och fantasidjur. Användandet av det olika materialet, brons och granit, har resulterat i en olikartad teknik. Någon utförlig behandling av detta kolossala verk kan man icke giva i några få rader. Naturligtvis finnas där många vackra detaljer, men i stort sett verkar den, åtminstone på mig som en själlös stenhög. Högst när Vigeland efter min mening i sina träsnitt, men också flera av hans från ungdomstiden starkt realistiska arbeten, som Tiggarna, Kvinnotorso och andra komma för alltid att bevara hans namn för eftervärlden.

Att Gustav Vigeland i sitt hemland sedan länge är förklarad för geni faller av sig själv och den samlade pressen, stortinget, stadsstyrelsen, skönhetsrådet och vad det nu allt heter, ligger för hans fötter. Det kunde naturligtvis aldrig falla Kristiania stadsstyrelse in att resa en staty i staden eller dess omnejd utan att först ödmjukast ha utbett sig Vigelands samtycke och tigt om ett utkast av honom. Denna avgudadyrkan är dock icke alltid till det bästa, speciellt då ett av gudens många bud är: du skall inga andra gudar hava jämte mig. Vilket naturligtvis i första handen går ut över de andra bildhuggarna, som på denna grund äro hänvisade att föra en fullständig skuggtillvaro.

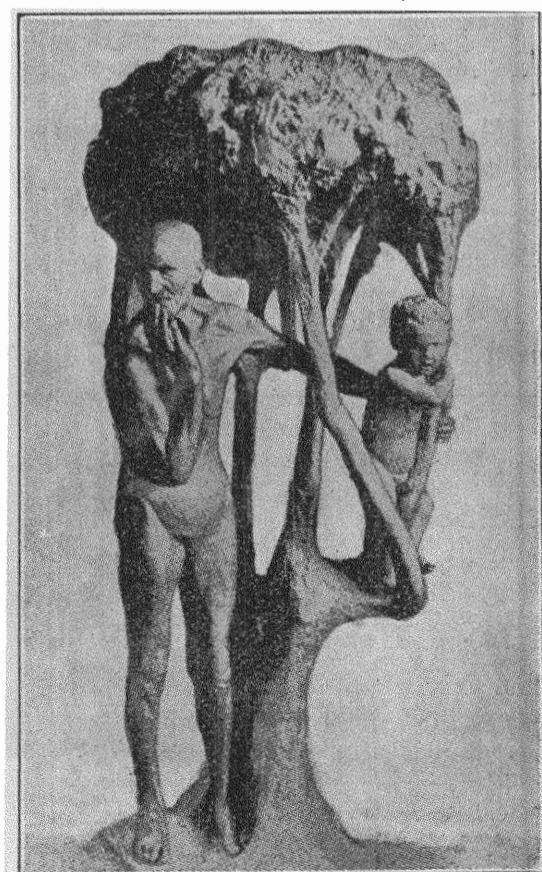
A dèle Vinje.

Sätt i gång agitation för spridning av Morgonbris Maj-nummer!

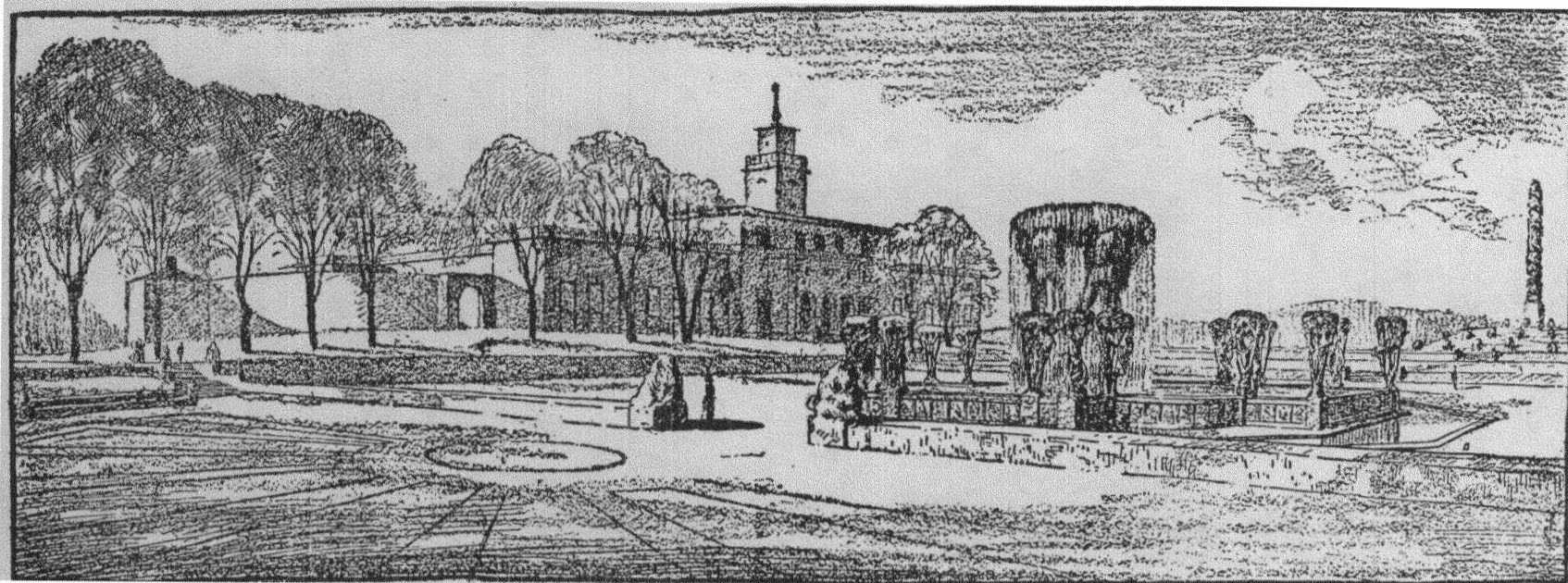

Gustav Vigeland: Träsnitt.

Vetenskap och konst skilja sig vanligen genom det sätt, varpå de tråda i verksamhet: den förra som vetande, den senare såsom förändrande, alstrande eller skapande. Men en ändå viktigare åtskillnad ligger i naturen av de ting de behandla. Vetenskapen sysselsätter sig uteslutande med tingen, sådana de äro i och för sig själva, konsten däremot uteslutande med tingen, sådana de påverka människans sinnen och människosjälén.

Gustav Vigeland: Grupp till fontänen.

Museet med fontänenläggningen.

Intet särskiljande av kvinnornas röster.

För den mening, som framföres i nedanstående opinionsyttring, har förbundsstyrelsen uttalat sig vid sammanträde den 13 mars i år och kommer således att vara med och underteckna densamma. I beslutet, som var enhälligt, deltog alla förbundsstyrelsens ledamöter utom Anna Lindhagen, som var frånvarande på grund av utrikes resa.

Till riksdagens ledamöter!

Sedan lag om folkomröstning stadfästas har riksdagen nu att besluta om denna lags tillämpning för första gången. Stämmor ha höjts för att vid detta folkets uttalande mäns och kvinnors röster böra räknas var för sig, för att man skall kunna utröna männens och kvinnornas hållning till den föreliggande frågan. Mot ett sådant särskiljande av mäns och kvinnors röster, vilket med nödvändighet skulle betyda en olika värdesättning av dessa, vilja vi uttala en kraftig protest. Då kvinnorna nu erhållit medborgarrätt på samma villkor som männen böra också deras röster väga lika med männens vid folkomröstning såväl som vid val till riksdagen.

Vi undertecknade hålla på den grund före, att vid det uttalande av folkviljan, som en allmän omröstning är, även om den blott är konsultativ, ett samfällt räknande av röstsedlarna utgör det enda logiska förfaringsättet. Ett annat sätt vid utförandet av det beslut, som nu skall fattas, skulle också bilda prejudikat, vilket bör före-

kommas. Även skulle därigenom förtryckas uppfattningen om den principiella innebörden av ett folkomröstningsinstitut. Vi kvinnor i undertecknade föreningar hysa skiftande meningar i politiska frågor, men i denna åsikt om folkomröstningens princip stå vi eniga.

På grund av vad som anförts vilja vi inlägga vår gensaga mot en uppdelning av mäns och kvinnors röster vid en eventuell folkomröstning och våga uttala den förhoppningen, att i trots av att vi kvinnor äro fåtaligt företrädda i riksdagen vår mening där dock skall vinna beaktande.

De första fem!

Svenska kvinnornas seger vid valen.

Ur internationella rösträttsorganet ha vi hämtat följande:

"Om vi kände det svenska ordet för 'gratulerar' så skulle vi trycka det med stora bokstäver. Fem kvinnliga riksdagsledamöter hava valts vid de nyligen förrättade valen — en verkligen storartad seger från kvinnornas första rösträttsdag. Det konservativa, arbetare- och det liberala partiet äro representerade i de valda kvinnorna. Men vi betvivla inte att när det gäller gemensamma frågor de nya kvinnorna skola rösta gemensamt."

Nationalekonomi för alla.

Det viktigaste av nationalekonomien i tretton kapitel av G. Westin Silverstolpe. Pris kr. 3:50. Kooperativa Förbundets Förlag.

Man måste genast säga, att just ett arbete som detta är vad många intresserade kvinnor i vår rörelse länge önskat.

Genast frapperas man av huru anorlunda detta arbete är till sin allmänna läggning i rent yttre form, gent emot andra, äldre dylika. Med sina oftast mycket torra, tråkiga, man vore frestad säga rent "tyska" stilarter och teoretiska konstruktioner, ha dessa alltid verkat en smula svårtillgängliga för oss kvinnor. Om föreliggande arbete är däremot ej för vågsamt påstå, att det är lika lättläst och underhållande som en verkligt god roman. Detta tack vare författarens prisvärda förmåga av saklig koncentration på det väsentliga samt en besittning av originell formgivningsförmåga som över-skådligt belyser huvuddragen av samhällets ekonomiska struktur.

Arbetet behandlar i korta avdelningar en mängd ekonomiska spørsmål, ur såväl kollektiv, samhällelig synpunkt som enskild. Bland annat behandlas först det primära, produktivt skapande arbetet och det så kallade realkapitalet, som med tillhjälp av tekniska uppfinningar och organisation uppbygga vår materiella kultur. Naturligtvis skärskådas så viktiga frågor som penningväsendet, prisbildningen, befolkningsfrågan etc.

För alla kvinnor i vår rörelse som önska lättfattliga, objektiva redogörelser över de viktiga ekonomiska spørsmål som i vår tid blivit de, mer än förr, oundvikligt primära för förståelse av — "samhället sådant det är och sådant det borde vara", kan detta billiga och för alla lättfattliga arbete rekommenderas på det varmaste. W.

Giv kejsaren — — —

"Giv kejsaren vad kejsaren tillhör", har alltid varit grundlaget för den kapitalistiska klassmoralen då den vänt sig mot underklassen, men aldrig har detta bevingade ord framkastats med mera gudsförnekande hänsynslöshet än just nu.

Låt vara, att den egendomslösa klassen alltid betraktats som den egendomsbesittandes livegne och att slaven är årsbarn med varje samhälle hur primitivt det än varit uppkonstruerat, men med seklernas glidande ha även förhållandena och omständigheterna växlat. Då man därför säger, att utsugningen av underklassen aldrig varit präglad av en så hänsynslös brutalitet som just nu, är det *ingen* överdrift. Forn tidens slavar och medeltidens pöbel — stamfäderna till nutidens proletariat — voro visserligen som rö för de penningstarkare klassernas vind, men så stodo de också berövade det stöd och upplysning, klassmedvetande och organisation giver åt det tjugonde århundradets arbetare. Och ändock. Se vi granskande på världsutvecklingen och tidsandan upptäcka vi vilka starka krafter som äro i rörelse för att driva de genom den ekonomiska världskrisen blottställda massorna tillbaka till livegenskapen och slavinstinkten.

Historien visar oss att de svunna seklerna ofta fårats av upprorsströmningar, som kostat de underkuvade floder av blod och hekatomber av lidanden. Vår kamp för en rättvis existens är visserligen mera oblodig, men är den väl mindre bitter. Det är visserligen numera — tyvärr — förbjudet att ställa de fullhängda galgarna på rad utanför stadsmuren, till skräck och varnagel för dem det vederbör, humaniteten förbjuder att stympa och stegla missnöjet och oppositionen, men den förbjuder inte alls att bokstavligen svälta ihjäl den, och man använder sig också med en generös gest av denna storslagna tillåtelse. Det är för närvarande en ytterst ojämn kamp som föres mellan kapital och arbete och den dag då kompassen svänger åt den motsatta polen: giv arbetaren vad arbetaren tillhör, tyckes ännu så långt avlägsen, att den icke ens kan skyntas i det avlägsnaste fjärran.

"Kejsaren" har med kulturens fräntskridande blivit ett alltmera vidsträckt begrepp, så att säga förmerats, och i samma takt ha också skatterna ryckt in under allt flera former. Den direkta skattepenningen har fått i släptåg en hel svans av indirekta skatter, vilka pressa ur arbetarklassen, icke tionde, utan tio gånger tionde.

Nazaréens ord gällde den direkta skattepenningen: myntet. Arbetsköparen, en av de många som roffat åt sig en flik av "kejsarens" mantel, söker

med alla medel pressa ut *sin skatte-tribut*: arbetskraften. Den ekonomiska depression, som drivit arbetarklassens elände till den spets varpå det nu balanserar, har samtidigt givit arbetsköparen vind i seglen och skulle han väl då visa hänsyn mot dem som äro beroende av honom. Bort det. Han kräver tvärtom, gynnad av omständigheterna, den ena obefogade skatteprocenten efter den andra. Vad gör det att arbetarehemmen skövlas och barnen gå under, blott "kejsaren får vad kejsaren tillhör".

"Det är hederligheten, som håller proletariatet nere", säger Martin Andersen Nexö i sin stora arbetarroman *Ditte Menneskebarn*, och då man ser samhällsutvecklingen efter världskriget får man upp ögonen för den djupa innebörden i detta påstående.

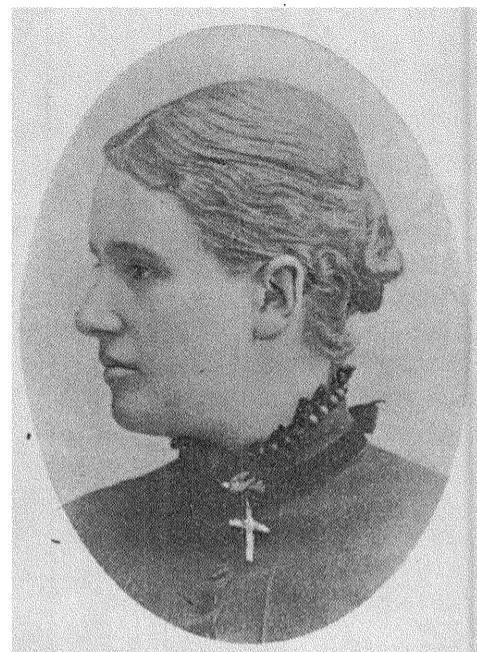
"Tag den ur världen", fortsätter författaren, "så är problemet löst". Kan-ske. Från kapitalist- och arbetsgivarehåll underlåter man i varje fall icke att giva den ena lektionen efter den andra i "hederlighet", och sparar inga ansträngningar för att driva situationen till den ytterlighet, att arbetarklassen kastar sin så ofta påfrestade tålmodighet över bord och tillägnar sig den knutpiskmoral som man så länge svängt över den.

Det är hemmens — arbetarhemmens — existens som står på spel. Det är barnens — arbetarbarnens — hälsa som undermineras, deras vara eller icke vara ligger bokstavligen mellan kapitallets järnfingar, vilka varken äro ömma eller varsamma. Tvärtom.

Den förbittrade kampen mellan kapital och arbete har dock medfört den fördelen att arbetarkvinnorna börja intressera sig för dagshändelserna. Men det räcker inte med detta platoniska intresse. Kvinnorna måste mönstra upp i massornas led, de ha alltför länge lyst med sin frånvaro. Den här gången är det direkt deras genom årtusenden tillerkända område hemmet och barnen det gäller, och de måste förstå, att det inte längre duger att barrikera sig bakom hemmets dörr, därtill är hemmet alltför mycket beroende av stridens utgång, de måste även de ut i klasskampen. Vi se hur mot arbetarna användes alla upptänkliga vapen, hur arbetslösheten, både den verkliga och den uppkonstruerade, griper omkring sig, och hur vi mot detta endast ha att uppsätta vår solidaritet, uthållighet och offervilja och de komma *icke* att svika. Men vi *måste* ha kvinnorna med oss. De kunna *icke* inåt isolera sig från svältkriget och dess verkningar och varför då icke utåt markera sin vilja till kamp för arbetarnas rättvisa existens.

Marta Larsson.

Fru Hanna Berg.

(Ett ungdomsporträtt.)

När Marholmens gästvänliga dörrar om några veckor åter öppnas för sommargäster, mottagas de av ett sorgedudskap. Donatorn grosshandl. Nils Bergs värderade maka har gått bort. Hon avled den tredje mars efter flera månaders svår sjukdom.

Till upplysning för de, som icke känna Marholmen, kan tjäna, att denna är en större egendom belägen i skärgården åt Furusundshället. Den består av åtskilliga tunnland skog, äng och åkerland. Utom själva gården finns ett vackert semesterhem för män, med några små familjerum inrymda i samma byggnad, en särskild byggnad inrymd till semesterhem för kvinnor, och så det för oss viktigaste, vilohemmet för arbetarehustrur och självförsörjande kvinnor, vilka där under några sommarveckor kunna njuta vila, och genom sol och luft och föreståndarinnans goda och närande kost vinna krafter till att upptaga arbetet och fylla sina plikter på skilda håll.

Det var år 1913 donationen gavs med varm hand av grosshandl. Berg och hans maka till den svenska landsorganisationens huvudstyrelse, landssekreteriatet. Med gåvan följde ett kapital, varav en del av räntan skall användas till underhåll för vilohemmet, varför uppehållet därute de första åren var fullständigt fritt. Numera, sedan penningvärdets fall, måste en mindre avgift upptagas för att omkostnaderna skola kunna balanseras.

Det är sällsynt att någon på detta storslagna sätt tänker på arbetarekvinnorna, som dessa två goda människor gjort. Att mor skulle få vila, och den jäktade industriarbeterskan slippa ifrån sitt tröttsamma slit, att få vara någon tid ute i detta trevliga och vackra hem, detta var i sanning en lycklig ingivelse.

Den arbetslöses dröm.

Han var dåligt klädd med en hålig kind
och ögat bar feberglans . . .

Och kroppen röd av morgonens vind
och lövens grände dans.

Han satt på en bänk i en höstlig park —
trött efter natten lång . . .

Och han somnade in utan välgött snark —
han andades knappt engång . . .

Och i drömmarnas land var det skönt
och gott:

han ägde arbete, bröd och säng . . .

Och han drömde sig stark i den här-
liga lott

att vara kung Grottes dräng.

Han slet och han åt, han sov som ett
djur —

med ett leende kring sin mun . . .

Men väcktes till liv av en svarvad skur
betalt ovet i samma stund . . .

En polis! . . . Javisst. Han var husvill
och trött —

och greps ju för lösdriveri . . .

Och polisen han somnade sedan sött,
efter fullgjort rapportskriveri.

Ragnar Holmström.

Det var också kvinnornas vilohem, som ägde fru Bergs varmaste intresse och kärleksfulla omsorg. Det ingick i hennes uppfattning att just detta kvinnornas lilla sommarhem skulle vara någonting stilfullt, och de, som varit där, kan intyga att det är verklig stil över Marholmens vilohem. Inredningen och anordningarna i rum och kök vittna om stiftarinnans varma omtanke. Hennes sista handling innan hon i fjol lämnade Marholmen var också att rådgöra med hemmets sympatiska föreståndarinna, fröken M. Jansson, om saker rörande hemmet, som skulle verkställas till nästa säsong.

Fru Berg hörde genom sin ekonomiska ställning till de människor, som med penningens hjälp kunna göra mycket gott, men hon verkade i sitt sätt så långt ifrån vad man vanligen förstår med välgörenhet. Enkel och anspråkslös färdades hon ibland oss, som den goda, klart tänkande kvinnan sökte hon hjälpa och jämna vägen för dem som lida och äro betungade. Hon saknas av många och icke minst kommer hon att saknas av kvinnorna på Marholmens vilohem. Vi, som känt henne, känna den djupaste tacksamhet för vad hon varit och verkat och hennes minne kommer att leva länge.

A. S. t.

Hur vi skola vårda oss och våra småbarn.

Några råd till unga mödrar.

Av Linda Öberg.

III.

År 1919, då min gosse föddes, kostade ett dussin mantlar femtioåtta kronor (58!!). Man drog sig sannerligen för att skaffa nytt. Fullt så tokigt är det inte nu, men man har jämförelsevis mindre pengar. Hade man år 1919 haft så billiga varor som nu, kunde barnen fått förstklassiga utstyrslar. Som det då var, fingo de reda sig med mycket litet. Är man emellertid en smula praktisk och inte alls bryr sig om vad grannarna säga och tro, kan man även under nuvarande olidliga ekonomiska förhållanden få sina nyfödda småtingar ordentligt utrustade. Hur mycken tid och pengar, arbete och krafter offra vi ej för vad "folk skall säga"! Naturligtvis runka grannfruarna på huvudet, emedan man har blöjor av vad gammalt som helst och mantlar, som äro både skarvade och mönstriga. Eller små skjortor, sydda av någon urväxt, urblekt sommarklädning. Kanhända de voja sig, emedan man ej har lakan i lillans säng eller emedan lillan rent av ligger i en kläd-korg? Och unga mödrar bli generade och ledsna och anstränga sig med all flit och mycket över förmåga att anskaffa finare saker — för grannarnas skull. Ja, säkerligen för grannarnas, ty den lilla nyfödda bryr sig bra litet om färg och snitt, blott hon (eller han) är ren och torr.

Till sängen bör man ha en madrass av något ej för mjukt material. Icke fjäder eller dun. Det blir för hett. Om kudden, som bör vara mycket platt, gäller detsamma som om madrassen. Kudden överdrages helst med vax- eller gummiduk, emedan småbarn ha, som bekant, den obehagliga vanan att dregla och kräkas upp överflödigt mat. Örugottet kan tvättas, men en ofta genomblot kudda luktar surt och möglar, emedan den inte utan mycket besvär kan rengöras, och vårt lösensord skulle vara: Så litet arbete som möjligt. Det blir gudi nog av det slaget ändå . . . På madrassen — min är bomulls-vadd med oblekt domestik — lägger man vax- eller gummiduk. På denna hopvikta tygstycken av vad slag som helst, förutsatt att de suga åt sig vätan och kunna tvättas. Gamla lakan, linnen, överkast, dukar, vita underkjolar o. s. v. med ett ord: allt, som är utnött och odugligt till sitt ursprungliga ändamål. Vill man visa lillan fin för främmande, kan man breda ett litet lakan över det hela. Eljest är lakan ganska överflödigt för småbarn. Över barnen skall man icke breda täcken, de må se aldrig så förtjusande ut — som nya. De bli snart illaluktande och smutsiga. Allra bäst äro bomulls- och yllefiltar, som kunna tvättas. Dessutom mycket billigare än de små täckena.

Vad barnets egen "toalett" beträffar kan man av allt upptänkligt gammalt sy små

skjortor, blöja och kantkasta säteslappar. Maglindor böra vara dubbla, av något stadigt tyg — oblekt domestik eller piqué. Navelbindorna däremot av mjukt tyg. Som de båda sistnämnda plaggen icke användas mer än några veckor behöva de ej förefinnas i stort antal. Sköter man själv sitt barn och följaktligen lyfter det försiktigt med ordentligt stöd för dess ömtåliga rygg och nacke, och man är klok nog att låta den lilla ligga stilla och ej bär den med sig överallt, behöver man navelbinda endast till dess naveln är läkt och magbinda någon vecka längre. Jag har mycket snart befriat mina barn från bådadera, emedan den ena ju blir obehövlig (navelbindan) och den andra värmer för mycket. De många varven styft tyg om magen kan icke vara hälsosamt. Men naturligtvis får man vara ytterst försiktig om barnets ömtåliga rygg. Den blir lätt skadad, vilket visar sig senare, då den lilla skall börja gå.

Blöjor av gammalt, mjukt tyg åttio (80) cm. i fyrkant äro utmärkta. Mantlar, om möjligt något större på ena leden och av bomullsflanell, har jag funnit bäst. Säteslapparna (det viktigaste plagget, som man noggsamt lär sig inse, då man dagligen blas-kar i tvättbaljan!) böra vara avlänga, endast kantkastade, trettio \times sextio (30 \times 60) cm., ty det är utmärkt, att kunna lägga säteslappen högt på mage och rygg. En hel del av lillans "stordåd" stanna då i den, och man slipper tvätta mantel och underlag.

I allmänhet sys de små skjortorna så långa att de få vikas upp runt omkring. Vad detta skall tjäna till, förstår jag inte. Där emot är det praktiskt, med en bred skarv i ryggen, så att skjortkanterna gå ett stycke om varandra.

Man behöver inte oro sig över en och annan söm och skarv. Det talas så mycket om småbarns ömtåliga hud, men jag har då aldrig på mina egna barn märkt någon särskilt stor ömtålighet. Blott man håller dem rena och smörda med fett i veck och vrår uthärda de nog en och annan skarv på kläderna.

Halsremсор anses av många onödigt. De fylla dock ett ändamål, nämligen att taga emot dregel och mjölk och skydda halsen för tröjningens nötande. Tröjan, som oftast är av ylle och följaktligen skaver.

Frågan om tröjor av bomullsflanell eller ylle diskuteras ofta. Den frågan hör till dem som var och en måste avgöra för sig. Det ena barnet tål sig för ingen del med värme, det andra är ständigt fruset. Och detta beror ej alltid på mer eller mindre god hälsa. Min gosse frös aldrig — skrek om han fick på sig mer än sin yllefilt. Min flicka är aldrig varm nog. Och dock är hon

PROLOG

vid Stockholms Allmänna Kvinnoklubbs 30-årsfest den
27 mars 1922.

*Det är högtid i dag. Efter tröttande tramp
är det samling kring minnet av år som förgått.
Efter osparad möda och målsäker kamp,
kan nu skörd bärgas in där det förr blivit sått.*

*Vad som skett under trenne decenniers tid,
det har hopats åt minnet, i smått och i stort;
det är hågkomst av mången fruktbärande strid
likaväl som av våndan i motgångens port.*

*Det är hågkomst av tusende strävsamma steg
som beslutsamt gått hän mot ett hägrande mål;
och en orubblig vilja, energisk och seg;
och en entusiasm lik ett flammande bål.*

*Det är hågkomst av kämpar, som modigt gått på
i sitt syndarligt hopplösa banbrytarvärv,
hur än urgammalt motstånd kompakt syntes stå,
hur än olycksprofeterna varslat fördärv.*

*Det är hågkomst av fejder på liv eller död
emot hävdvunnen orätt i krassaste form;
och av samling kring fanan som fladdrande röd,
klockt har burits framåt genom mörker och storm.*

*Det är hågkomst av dagar i framgång och glans
då med ungdomligt mod varje hinder togs lätt
av en skara för vilken ej »omöjligt» fanns
som till halt kunde tvingas, men ej till reträtt.*

*Det är hågkomst av växlande mörker och ljus;
av försåtliga nålsting som sargade styggt;
och av oro vid verklighetsstormarnas brus
kring den enighetsborg som idéerna byggt.*

*Och i hågkomstens ljus skymta skuggor i mängd,
kvinnor som icke lystrat till tidens giv akt
och som ingenting lärt under tidernas längd,
men mot frammarschen stått som förlamande makt.*

*Tre decennier — det är en flyktig sekund
som dock utnyttjats väl för den den humnit att fly,
det har strävat att lägga en fastare grund
för en samhällets ordning rättfärdig och ny.*

*Det var mer än en sed, det var lag i vårt land
att hur kvinnorna stredo och strävade än
och för samhällets väl skänkte huvud och hand
fick bestämmelserna blott ägas av män.*

*Men det uppstod en önskan som växte till krav
och fann genklang i stad och i skog och på slätt
den gick fram över landet som storm över hav,
det var kravet på kvinnornas människorätt.*

*Det blev larm, det blev klagan, ty världen blev störd
i sin ljuvliga slummer varvid den var van,
så omstörtande fordran ej finge bli hörd,
det var majestätsbrott emot grå slentrian.*

*Det är verklighet nu, det som förr lät som dikt,
kvinnans människovärde bekräftat i lag,
hon har medborgarrätt, hon har medborgarplikt,
nu må töcknen gå bort för den gryende dag.*

*Det är högtid just nu efter år som förgått;
men av minnenas mängd får ej blicken bli skymd,
än finns arbete kvar, än är målet ej nått:
Lyckodrämmarnas rena och solljusa rymd.*

P. A. C.

det fetaste och kraftigaste av barnen. Sådant är individuellt.

Om jag uttömmande skulle ingå på spädbarnsvården, skulle jag fylla volymer. Detta är ej ens ett försök därtill. Jag har endast i största allmänhet anmärkt på de viktigaste sakerna till ledning för dem, som äro oerfarna och kanske icke känna sig särdeles hemmastadda på området. Mina erfarenheter äro i varje fall ur livet, ej ur böcker, som just inte ha något värde vid barnavård, emedan barn sinsemellan visa så oerhört stora olikheter. Det ena tål exempelvis ett bad på + 35—36° C., det andra ej mer än + 25—26° C. Ett tredje barn kan badas dagligen, ett fjärde blir av dagliga bad för utmattat o. s. v.

En äter mycket och sällan, en annan litet och ofta, en tredje måste hejdas mitt i målet, emedan han är för glupsk, får maten för häftigt och kräks, vilket resulterar i knip och skrik. Det enda en mor kan göra, är att använda sin iakttagelseförmåga, sin fantasi och

dessutom hålla huvud och nerver så lugna som möjligt.

Det låter så lätt och bekymmerslöst, då man skriver om saken! Ofta är det ju också barnlösa, oerfarna kvinnor, som roa sig med att giva sina medsystrar visa och goda råd. Det är då inte felet, vad mig beträffar. Därför hoppas jag mina råd kunna bli till nytta. Med förvärvsarbete, hushåll, småbarn och dessutom inga guldgruvor att ösa ur vet man nog emellanåt att man lever, och de mödrar, som regelbundet störts i sin nattsömn, under långa månader icke haft tillfälle, icke möjlighet att sova en stund på dagen — som ej vågat taga lillan till sig på natten av fruktan att somna ifrån henne, utan suttit nickande på en stol, yra av sömnbrist medan barnet fått sin nattnatt — de skola begripa, att under lösensordet: så litet arbete som möjligt, blott det viktiga, det oundgängliga ligger icke slarv, utan kärv nödvändighet, om man ej alldeles vill duka under. Men unga mödrar, som ännu ej provat på, kanske

Stockholms och Uppsala läns kvinnodistrikts årskonferens.

Stockholms stads och Stockholms och Uppsala läns socialdemokratiska kvinnodistrikts 3:dje konferens hölls i Stockholm söndagen den 12 mars.

Representerade voro ett 20-tal klubbar genom ombud, vilka jämte inbjudna och funktionärer uppgingo till ett 35-tal deltagare.

Distriktets ordf., frkn Anna Svensson, öppnade förhandlingarna med ett kortare anförande.

Att leda konferensens förhandlingar valdes lärarinnan frkn Sigrid Gillner, Uppsala, och till sekr. fru Elsa Eriksson, Nynäshamn. Ur årsberättelsen framgick, att det under året bildats 5 nya klubbar i Stockholms län, nämligen i Sorunda, Ösmo, Norsborg, Gustavsberg och Tumba.

Agitationen har i huvudsak under året koncentrerats kring riksdagsvalet, varvid 22 möten hållits i Stockholms län och 15 i Uppsala län.

Anslutna till distriktet äro 13 klubbar med ett medlemsantal av 467.

Distriktets inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 1,878:77. Års- och revisionsberättelserna lades till handlingarna med godkännande, varvid full och tacksam ansvarfrihet beviljades styrelsen.

Härefter upptogs till behandling ett par stadgeändringsförslag om att styrelsen skulle ökas ut till 7 medlemmar och att årskonferensen skall välja ordf., vilka godkändes.

Muntliga rapporter angående arbetet inom klubbarna under året meddelades, varvid särskilt framfördes det som ansågs ha befrämjat upplysningsarbetet bland medlemmarna och hållit uppe kamratandan.

Därefter höll riksdagsman O. Hagman föredrag i arbetslöshetsfrågan, varvid han på ett utomordentligt sätt redogjorde för det som under de två sista årtiondena gjorts i denna fråga, ävensom dagsstriderna mellan arbetslöshetskommissionen och de arbetslösa. En del förfrågningar framfördes, vilka besvarades. Till hr Hagman framfördes till sist ett hjärtligt tack för det instruktiva föredraget.

Nästa punkt på dagordningen var agitationen, som inleddes av fru Signe Wessman. Den följdes av en livlig debatt, varvid en hel del synpunkter för såväl den yttre agita-

rynka på näsan och tycka inom sig, att mina barn måtte vara riktiga små lapplappar och traslisor. Jag betraktar de unga mödrarnas rynkade näsor med ro och tröstar mig med — och det kan varje annan mor också göra — att har jag hållit barnen rena, mätta och glada, är det allt, som behövs. Som jag i denna series första artikel påpekade: Ingen har ännu blivit en framstående och duglig människa, emedan han uppfostrats som en liten prins.

Linda Öberg.

K. F:s NYA FABRIK.

Kooperativa Förbundets Margarinfabrik är landets modernaste
K. F:s Margarin framställes av de bästa råvaror — — — — —
K. F:s Margarin fyller de högsta anspråk — — — — —
K. F:s Margarin säljes e n d a s t i de Kooperativa föreningarna

Socialdemokratiskt kvinnodistrikt bildat för Västgöta-Dal vid konferens i Göteborg den 19 febr. 1922.

Göteborgs socialdemokratiska kvinnoklubb hade inbjudit till konferens i Göteborg de socialdemokratiska kvinnoklubbarna inom Västgöta-Dal för överläggning om ett distrikts bildande. Konferensen, som var talrikt besökt, präglades av den bästa stämning, vilket tyder på en uppräckning av socialdemokratiska kvinnorörelsen. Efter några sångnummer av sångcirkeln, vidtog förhandlingarna. Fru Hulda Flood från Karlstad inledde frågan om ett distrikts bildande, varefter vidtog en livlig diskussion om ett sådant bildande eller kamratmöten. Konferensen enades dock om bildandet av distrikt och valde konferensen till distriktsstyrelse fruarna Hedvig Johansson, Vilma Nilsson, Ester Jonason, Göteborg, Selma Andersson, Trollhättan, Berta Bod, Alingsås, de tre Göteborgsledamöterna utgöra V. U. Till suppleanter valdes fruarna Edit Carlsson, Hanna Larsson, Göteborg, Fogel, Trollhättan, Anna Enander, Alingsås. Till revisorer utsågos fröken Augusta Nilsson och fru Ahlström, med fruarna Emelia Lindroth och Clara Verhage som suppleanter. E. J.

tionen som det inre organisationsarbetet framfördes.

Härefter följde val av styrelse och revisorer. Till ordf. valdes fröken Anna Svensson och till styrelse i övrigt fruarna Sara Andersson, Nacka, Olga Hedén, Uppsala, Agnes Andersson, Nynäshamn, Gunhild Klang, Enköping, Mattis Hörlin, Tumba, och fröken Ebba Lundgren, Stockholm.

Revisorer: fruarna Walgren, Haglund, Sigrid Karlsson, Hässelby.

Till sist framförde riksdagsman Söderberg partidistriktets tack till kvinnodistriktet för den insats de gjort under riksdagsvalet. Fru Ruth Gustafson framförde Kvinnoförbundets tack och hälsningar från klubbarna uti landet samt redogjorde i ett kortare anförande för det växande intresset hos kvinnorna. Hr Berg från Stockholm—Uppsala läns ungdomsdistrikt framförde likaledes en hälsning.

Konferensen avslöts kl. 7 e. m. Telegram anlände från Blekinge kvinnoklubbar.

Elsa Eriksson.

För agitation

kan erhållas överblivna exemplar av broschyren »Vad väntar 1921 av Sverges kvinnor» samt Morgonbris.

Agitera för tillslutning till kvinnoklubbarna!

Expeditionen.

Skånekvinnornas instruktionsmöten.

Då kvinnorna inom det skånska partidistriktet i söndags åter samlades för ett av de upplysningsmöten, som distriktet under vinterns lopp anordnat, välkomnades ombuden av Trälleborgskamraterna med festligt dukade kaffebord, blommor och vackra arrangemanger. Redaktör Allan Vougt började dagens föreläsningsprogram med ett utmärkt föredrag över "den internationella arbetsorganisationen".

Redaktör Vougt uppdrog konturerna av de inre representations- och organisationsformerna inom arbetsorganisationen och påpekade de brister som vidlåda organisationens sammansättning ur demokratisk synpunkt.

Tal. lämnade därefter en skisserad resumé över det arbete, som de olika samlade konferenserna inom den internationella arbetsorganisationen fört fram som internationella reformförslag, samt de svårigheter som organisationen har att kämpa emot särskilt nu under reaktionens väldiga framfart i världen. Tal. berörde de internationella arbetarelagstiftningsfrågornas behandling vid de konferenser som hitintills hållits och berörde den utomordentliga betydelsen av ett internationellt samarbete mellan de olika ländernas folk, för det sociala lagstiftningsarbetets förverkligande. Tal. betonade vikten utav att detta internationella samarbete växte fram efter mera demokratiska riktlinjer genom arbetareklassens samfälliga makt i världen, och så att de stora betydelsefulla frågorna: "avrustningsfrågan", "internationell arbetareskyddslagstiftning" m. fl., genom arbetareklassens upplutning kring desamma förverkligades.

Föredragshållaren avtackades hjärtligt.

Förslaget till lag om den offentliga barnavården inleddes därefter av fru Maja Björkman-Broberg. I ett detaljerat utdrag ur denna nya lag redogjorde talarinnan för den nya barnavårdslagens bestämmelser. Inom vårt land stå vi i socialrättsligt hänseende långt efter såväl Norge som Danmark. Ännu har fattigvården godtyckligt hand om samhällets behövande barn, om mödrar, som genom ekonomisk misär, förlust av make, sjukdom m. m. äro nödsakade att vända sig till samhället för erhållande av hjälp.

En ingående diskussion utspann sig i denna fråga. Särskilt betonade kvinnorna genom dessa diskussionsinlägg nödvändigheten av ett mera demokratiskt organisationslagstiftningskrav på detta område. Föreliggande förslag till lag om offentlig barnavård inom vårt land bör omfattas av kvinnorna och särskilt arbetarekvinnorna med varmaste intresse och av vårt partis riksdagsfraktion understödjas, så att det realiseräs efter demokratiska rättslinjer.

Fru Martha Larsson inledde därefter "Preventivlagen" i belysning av red. Arthur Engbergs vid årets riksdag inlämnade motion. Frågan får icke snärjas in under personsyn-

punkternas mångskiftande spel. Här stå vi inför det faktum, att denna lag i en oroväckande grad hämmat sexuell-hygienisk upplysning och självfostran och i stället för att leda till bättre sedlig fostran verkat raka motsatsen. Vårt släktes, våra barns hälsa offrades på altaret den gången preventivlagen genomfördes. Som kvinnor och mödrar är det därför framförallt vi som hava att tillse att preventivlagens upphävande blir verkligt. Vi hava rätt att fordra detta, så mycket mera som det är kvinnorna själva som äro bärare och mödrar och uppfostrarinnor åt kommande släkte. Ansvar för en livskraftig generation vilar dubbelt tungt på kvinnornas axlar, och som mödrar och kvinnor böra vi i kulturens och sedlighetens rätta namn fordra att en lag, som visat sig i sina konsekvenser vara av en så fruktansvärd fara för samhället och alla våra barns hälsa, upphäves. En upphöjd sedlig karaktär kan endast skapas fram hos ett släkte genom en upphöjd, fri och ansvarsfullt planlagd sexuell-hygienisk uppfostran. Läkarna böra hava fria händer att i sitt yrkes kall sprida sådan sexuell-hygienisk fostran och upplysning åt samhällsmedlemmarna, att den fara, som de veneriska sjukdomarna under nuvarande förhållanden hotar att bliva, i folkhälsans och samhällets intresse avväjres.

Efter föredraget utspann sig en givande och rik diskussion över ämnet och innevarande års motionsförslag i samband därmed. Mötet beslutade att uttala sin fulla sympati och anslutning till det förslag om preventivlagens upphävande som red. Arthur Engberg väckt under årets riksdag.

Efter det Verdandis ungdomskör bidragit med ett par sångnummer, livligt senterade av deltagarna, avslutades instruktionsmötet och var och en reste hem igen till sina resp. klubbar med en ny fond av inhämtad kunskap i frågor som beröra vårt gemensamma sociala verksamhetsfält.

Kunna dessa kurser i fortsättningen utnyttjas så, att de omfatta partiets hela arbetsfält, skall antligen den planen växa fram inom vårt parti, att män och kvinnor samlas till gemensamma tankeutbyten i de sociala livsfrågornas intresse. Ett annat år ha vi möjligen nått detta mål. Diskussionerna skola då få sin karaktär av mer än feminina åsikter och tankar.

Partidistriktet bör med lätthet kunna utvidga instruktionskurserna så att gemensamma kurser till ett kommande år träda i stället för de som kvinnodistriktet nu under sitt arbetsår med glädje och till stor nytta för deltagarna lyckats åstadkomma.

Maja Björkman-Broberg.

För klubbarna finnes att rekquirera

från Morgonbris expedition:

Medlemskort med avdelningsstadgar, som gälla i två år. Pris 10 öre pr st. Matriklar till 5 kr. pr st.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs.! Beställningar utföres till billiga priser.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Jönköping.

Jönköpings soc.-dem. kvinnoklubb kan med gångna årets slut sägas ha tillryggalagt sitt femte arbetsår, då konstituerande sammanträde hölls den 15 maj 1917 med Jönköpings soc.-dem. valmansförening, som sedan ombildats till kvinnoklubb. Femårsperiodens sista år inleddes med en känsla av glädje och tillfredsställelse över att vårt partis första kvinna, Elin Neuman, tog säte i stadsfullmäktige, och erkännandet av kvinnornas fulla medborgarrätt, vilken senare händelse högtidlighölls gemensamt med de flesta kvinnoföreningar i staden.

Den svåra arbetslösheten har satt sin hämmande prägel på arbetet, men klubbens medlemmar ha talrikt besökt mötena och därigenom har kamratandan vuxit starkare mellan oss alla.

Under året ha hållits 15 styrelsemöten, 12 ordinarie och 3 extra föreningsmöten, 1 sillsexa och några små kaffefester inom klubben som fyllnad till mötena. Kamratmöten ha hållits tillsammans med Huskvarnklubben.

Vidare har klubben deltagit i kommunens valarbete och har på dess bekostnad hållits 2 agitationsmöten, det första den 12 april med fru Agnes Söderqvist och det andra den 7 sept. med fru Nelly Thüring som talare. Tvenne klubbens medlemmar voro av andra organisationer invalda i kvinnliga förbuds-kommittén. Ävenså ha flera av klubbens medlemmar deltagit i en större basar för de arbetslösa, samt så gott som klubbens alla medlemmar i en egen, av klubben anordnad insamling och basar för samma syfte. Till slutningen å kvinnornas basar, som hölls å Folkets hus, var god och nettobehållningen blev storartad, nämligen kr. 1,092:75. Delvis inköptes ved och delvis tilldelades kontanter och skedde detta å ett enkelt samkväm, till vilket de arbetslösa hustrur inbjudits.

Klubben har haft en representant i kommunstyrelsen, en i arbetslöshetskommittén och en i stadsfullmäktige samt en i pensionsnämnden.

Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Inkomster och utgifter balansera på kr. 182:—, förutom en fanfond, som nu uppgår till kr. 204:25. Som kamraterna Beda Adamsson, Gulli Lindqvist och Hilma Hallenborg skänkt en miniatyrflagga med därtill hörande stång, är således en början klar för vår fana, vartill kapital nu finnes.

Vid årsmötet i februari avgingo ur den gamla styrelsen tre kamrater, och nyvaldes i de avgående ställe Hilma Hallenborg, Signe Hjærtqvist och Ester Ferm, samt kvarstodo Elin Neuman och Hilma Kron. Suppleanter blevo fruarna Anna Brink och Ada Andersson. Revisorer fruarna Frida Karlsson, Helga Ruland och Hanna Svensson. Revisorssuppl. fru Gerda Andersson. Till ordförande utsågs fru Elin Neuman. Klubbens kassör, fröken Gulli Lindqvist, som innehaft denna befattning från föreningen början, avtackades av ordföranden för nitiskt och troget arbete.

Från 1 juli har klubben anslutit sig till Kvinnoförbundet.

Morgonbris har blivit spridd i 475 exemplar under året.

Under förhoppning om goda frukter av vårt arbete, hade vi glädjen se kvinnorna under vårt partis listor talrikt deltaga i valen och det är på så sätt vi göra vår nytta i samhället att börja med.

Klubbens kamratliga hälsningar till alla kvinnoklubbar i landet sändas genom ordföranden, och tecknar eder kamrat

Agnes Lithman.

Från Fagervik.

Fagerviks soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt första årsmöte söndagen den 29 jan. Efter ett par väl utförda musiknummer tog mötet sin början, varvid 5 nya medlemmar beviljades inträde. Av styrelseberättelsen framgick att klubben, som bildades den 20 maj 1921, har 52 godkända medlemmar. Under året har hållits 15 ordinarie möten samt ett kamratmöte. Klubben har deltagit i valagitationen samt anordnat en agitationsfest med fru Ruth Gustafson som talare samt utdelat en del broschyrer och försålt 230 ex. Morgonbris. Dessutom har klubben genom anordnandet av en syförening i samband med paketauktion samt en teaterafton hopsamlat en summa av kr. 195:74, vilken summa klubben fördelat bland en del gamla och sjuka på platsen. Klubben är ansluten till Sverges soc.-dem. kvinnoförbund och kvinnodistrikt samt Timrå arbetarkommun. Styrelsen beviljades i enlighet med revisorernas förslag full och tacksam ansvarsfrihet. Till styrelse för kommande år valdes ordf. fru Agnes Johansson, den övriga styrelsen består av fröken Rodé Söderlund, fruarna Hanna Haglund, Elise Tunfors och Syster Andersson. Till revisorer valdes fruarna Kristina Sörensen, Elfrida Norlin och Stina Edlund.

Efter valet höll fru Ester Nordin, Essvik, ett med stort intresse åhört föredrag och därefter höll fru Berglind en kortare föreläsning allt mottaget med livliga applåder.

Dessutom förekom omväxlande sång, musik, gluntsång och deklamation. Slutligen diskuterades frågan: "Böra inte kvinnorna se till att bli representerade i de kommunala institutionerna?" vilken föranledde en intressant och lärorik debatt. Till sist höll kamrat Hedqvist ett kortare anförande i folkpensionsfrågan, däri han manade till förståelse för demokratiska reformer i rätt riktning.

Efter mötet förekom lekar och dans. Till mötet voro klubbmedlemmarnas män inbjudna. A. J.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiäbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör Fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer — Högsta inlåningsränta.

RUMFORD BAKPULVER NUTIDENS FÖRNÄMSTA

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Elin Magnusson, Timmermansgatan 40, 3 tr.; Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgratan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/9 i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

**Korkmattor, Bordvaxduk,
Mjuka Mattor, och Gardiner**

Algot Eriksson